

OPONENTSKÝ POSUDOK

Téma: PROCESNÍ MODELY PODNIKŮ ZAPOJENÝCH
V SYSTÉMU FAIRTRADE

Meno doktoranda: Ing. Jan Šalamoun

Školiteľ: doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.

Oponentka: prof. Ing. Ľudmila Nagyová, PhD.

Pracovisko opONENTKY: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
Fakulta ekonomiky a manažmentu
Ústav marketingu, obchodu a sociálnych štúdií

1. Aktuálnosť zvolenej témy	Ing. Jan Šalamoun rieši v dizertačnej práci pod názvom „Procesní model podniků zapojených v systému fairtrade“ aktuálnu problematiku so zámerom komplexne zhodnotiť a komparovať rôzne spôsoby zapojenia podnikov do obchodovania s fairtradovými komoditami a vytvoriť model procesu certifikácie a jeho optimalizácie. Téma spracovaná v predloženej dizertačnej práci spĺňa atribúty náročnosti a aktuálnosti. Názov a obsah predloženej práce korešpondujú so študijným programom doktoranda. Teoretická časť dizertačnej práce (s. 3 – 44) je tvorená piatimi samostatnými, logicky na seba nadväzujúcimi podkapitolami zameranými na fairtrade a jeho vymedzenie, vývoj certifikácie fairtrade, alternatívne prístupy k spravodlivému obchodovaniu podnikov a procesný manažment. Citácie spracované v tejto časti práce pochádzajú zo 154 zdrojov, s výrazným zastúpením publikácií zahraničných autorov. Výber citovaných zdrojov považujem za rozsiahly, kvalitný a odborne selektívny s prevažujúcim zastúpením prác zahraničných autorov zaoberajúcich sa predmetnou problematikou. Všetky teoreticky orientované podkapitoly sú spracované na požadovanej úrovni a poskytujú ucelený pohľad na riešenie problematiku doma a v zahraničí. Po formálnej stránke dizertačná práca spĺňa všetky požiadavky kladené na tento typ záverečných prác. Písomný prejav autora je na požadovanej úrovni. Použitá odborná terminológia korešponduje so súčasnými trendmi v ekonomike, manažmente a marketingu. Dizertačná práca spĺňa z hľadiska rozsahu, štruktúry a obsahu požiadavky kladené na tento typ záverečných prác.
2. Splnenie stanovených cieľov	Splnenie hlavného cieľa dizertačnej práce – komplexne zhodnotiť a komparovať rôzne spôsoby zapojenia podnikov do obchodovania s fairtradovými komoditami a vytvoriť model procesu certifikácie a jeho optimalizácie – autor podmienil realizáciou šiestich

3. Zvolené metódy spracovania dizertačnej práce	parciálnych cieľov a odpoveďami na päť výskumných otázok. Na identifikáciu potenciálnych prínosov sociálnej koncepcie Fairtrade pre obchodných partnerov a stanovenie miery podnikových postojov, ako i ovplyvňovania spotrebiteľského/nákupného správania stanovil štyri výskumné predpoklady. Dosiahnuté výsledky uvedené v dizertačnej práci demonštrujú, že autorkou stanovený hlavný cieľ, ako aj parciálne ciele boli splnené. Splnenie hlavného a parciálnych cieľov si vyžaduje kvalitné zdroje sekundárnych dát, ktoré autor pri plnení 1. parciálneho cieľa získal štúdiom domácich a zahraničných literárnych zdrojov. Za účelom splnenia 2. parciálneho cieľa uskutočnil obsahovú analýzu na základe 11 vybraných podnikov podľa ich obchodného zamerania z 33 obchodných partnerov platformy Fairtrade Česko a Slovensko. Sekundárne zdroje pre realizáciu tohto cieľa autor získal z ročeník, výročných správ a webových stránok vybraných podnikov. Pre naplnenie 3. parciálneho cieľa realizoval kvantitatívny marketingový prieskum prostredníctvom online dotazníkového šetrenia, do ktorého sa zapojilo 14 malých, stredných a veľkých podnikov. Za účelom splnenia 4. parciálneho cieľa spracoval získané dáta prostredníctvom softwaru Exel a štatistického softwaru SPSS. Za účelom komparácie očakávaných a skutočných početností použil doktorand chí-kvadrát test. Pre naplnenie 5. parciálneho cieľa zmapoval systém certifikácie vybraných podnikov prostredníctvom prípadových štúdií, zahrňujúcich rozhovory s manažermi 3 vybraných podnikov. Na splnenie 6. parciálneho cieľa boli použité 2 metódy na tvorbu modelov procesu certifikácie a ich optimalizácie – modelovacie nástroje draw.io a Camunda Modeler v notácii BPMN 2.0. Ing. Jan Šalamoun pri spracovaní dizertačnej práce použil vhodné metódy a postupy, čím demonštroval ich znalosť, vhodný výber a aplikáciu pri spracúvaní praktickej časti dizertačnej práce, ako i schopnosť vhodne kombinovať metódy a techniky kvantitatívneho a kvalitatívneho výskumu.
4. Dosiahnuté výsledky	Kvalitne spracovaná teoretická časť, správne definovaný cieľ a vhodne zvolené metódy výskumu sú východiskom pre kvalitné spracovanie praktickej časti dizertačnej práce v podkapitolách 4.1. – 4.5. V podkapitole 4.1 bola spracovaná obsahová analýza firiem zapojených do systému Fairtrade za účelom naplnenia 1. výskumnej otázky. Autor sa v nej zamerail na zastúpenie a štruktúru firiem platformy Fairtrade vo vybraných európskych krajinách, popísal 11 vybraných podnikov, zhrnul komparáciu podnikov zapojených do systému Fairtrade a vyhodnotil výskumné otázky a výskumný predpoklad. V podkapitole 4.2 Dotazníkové šetrenie popísal a spracoval výsledky realizovaného dotazníkového prieskumu v partnerských podnikoch, zamerail sa na zber a analýzu dát, overovanie predpokladov, profily respondentov kvantitatívneho

	výskumu a vyhodnotil nezávislé premenné a uskutočnil dielčie zhrnutie. Podkapitola 4.3. Prípadové štúdie (3), ktoré autor zvolil z dôvodu vhodného nástroja na šetrenie konkrétneho problému. V podkapitole 4.4 Procesné modelovanie – bol slovne (aj s popisom jednotlivých krokov) a graficky prezentovaný obecný model procesu certifikácie fairtrade. Podkapitola vyústila slovne i graficky do 2 návrhov optimalizácie procesu certifikácie. Pozitívne hodnotím ukončenie jednotlivých podkapitol dielčím zhrnutím a Podkapitolu 4.5 Diskusia zameranú na diskusiu aplikovaných metód, výsledkov procesného modelovania, prínosov a limitov dizertačnej práce a diskusiu trendov v oblasti fairtrade. V závere dizertačnej práce sa autor zameriaval na zmapovanie implementácie konceptu Fairtrade výrobnými a obchodnými spoločnosťami na českom trhu. Autor realizáciou a spracovaním výsledkov vlastného dotazníkového prieskumu a riadených rozhovorov získal množstvo dôležitých pozitívnych, ale aj negatívnych informácií, ktoré mu umožnili získať obraz o súčasnom stave riešenej problematiky týkajúcej sa fairtrade v podmienkach reálnych podnikov pôsobiacich v Českej a Slovenskej republike, ako aj vo svete a navrhnúť opatrenia vedúce k skvalitneniu práce v predmetnej oblasti. Ing. Jan Šalamoun počas doktorandského štúdia publikoval: • 4 články v domácich (2) a zahraničných periodikách (2), • 7 článkov v zborníkoch z domácich konferencií, • kapitoly v 4 knižných publikáciách, čo považujem za postačujúce.
5. Prínosy dizertačnej práce	Za prínosy predloženej dizertačnej práce je možné považovať <i>v teoretickej oblasti</i>: • kvalitné spracovanie teoretickej časti dizertačnej práce na základe preštudovania viac ako 150 literárnych zdrojov domácich a zahraničných autorov, <i>pre prax</i>: • slovne a graficky prezentovaný obecný model procesu certifikácie Fairtrade, • slovná a grafická prezentácia 2 návrhov optimalizácie procesu certifikácie, • zmapovanie implementácie konceptu Fairtrade výrobnými a obchodnými spoločnosťami na českom trhu, <i>pre vzdelávanie</i>: • zakomponovanie poznatkov získaných štúdiom literárnych zdrojov domácich a zahraničných autorov a výsledkov dizertačnej práce do vybraných predmetov vyučovaných na JU v Českých Budejoviciach, ako aj vzdelávacích programov.

6. Pripomienky a otázky:	Formálne pripomienky: • v práci sa vyskytujú gramatické a štylistické chyby, • nepoužívajú sa privlastňovacie zámená, • po odrážke sa píše prvé slovo malým písmenom a text končí čiarkou, • nedostatočná kvalita grafickej úpravy práce – nečitateľný text a nízka kvalita grafov. Otázky: 1. Môžete poukázať na niektoré významné rozdiely medzi Fairtrade podnikmi a ich aktivitami pôsobiacimi na českom a slovenskom trhu a podnikmi vo vybraných európskych krajinách? 2. Akým logom sú označované fairtrade výrobky? Aká je ich znalosť v ČR a vo svete? Poukážte na výsledky iných výskumov zameraných na túto oblasť. 3. Z ktorých krajín dovážame najviac fairtrade produktov?
7. Záverečné vyjadrenie	Ing. Jan Šalamoun predloženou dizertačnou prácou preukázal, že počas doktorandského štúdia nadobudol potrebné teoretické vedomosti a praktické skúsenosti korešpondujúce s riešenou problematikou, ktoré pri písaní dizertačnej práce tvorivo rozvinul. Práca je spracovaná na požadovanej odbornej úrovni, vyúsťujúca do návrhu modelu procesu certifikácie a jeho optimalizácie. Na základe posúdenia formálnej a obsahovej stránky dizertačnej práce odporúčam jej obhajobu pred komisiou pre obhajoby dizertačných prác. Predložená dizertačná práca Ing. Jana Šalamouna na tému „Procesní modely podniků zapojených v systému fair trade“ splňa všetky požiadavky kladené na dizertačné práce a po jej úspešnej obhajobe navrhujem udeliť menovanému akademický titul „Ph.D.“.

Nitra 10. 06. 2022

 prof. Ing. Ludmila Nagyová, PhD.

Oponentský posudek k disertační práci „Procesní modely podniků zapojených v systému Fairtrade“

Disertant: Ing. Jan Šalamoun

Školitel: doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.

Disertační práce nazvaná „Procesní modely podniků zapojených v systému Fairtrade“ a předkládaná k obhajovacímu řízení se věnuje zajímavé a lze říci i význačné a průběžně aktuální tematické prosazující se neustále více v aktivitách řady podnikajících subjektů. Vzrůstající a postupující vývoj globalizace sice na jedné straně vyvolává jisté specifické tržní tendence, avšak z druhé strany nutnost mezinárodní spolupráce, pomoci a důležitý propojování v ekonomické a potažmo také poté sociální sféře málo vyspělých (rozvojových) států. To by se v konečném důsledku mělo, mimo jiného, rovněž zobrazovat v jejich hospodářské situaci i efektivnosti. Ovšem účinnost je různorodým komplexem patřičných aspektů, z nichž jedním, zcela zásadním, je udržitelnost zemědělské produkce a navazující transakce na trhu s celkovými finančními zřetely (finanční zdroje, ceny atd.). Naprosto je zřejmé, že v soudobém světě, povětšinou stojícím na principech tržních mechanismů a tím pádem finančních pochodů, včetně managerských, marketingových i společenských procedur, nejsou hlavně africké státy sami striktně schopny pokrýt své potřeby. Nezbytností je tudíž respektování působících diferencí, různé druhy podpory a kooperace, a to mimochodem s využitím rozličných účelových uskupení (výrobních, obchodních, sociálních). Proto je více než žádoucí této problematice směřovat rozhodnou pozornost, obzvláště v nynější etapě celkové i partikulární zranitelnosti hospodářských systémů co by dominanty (viz aktuální politickou-vojenské okolnosti) a zároveň potom veškerých vážících se soustav. Kladem je tedy skutečnost, že autor podobou ucelené práce označil a prozkoumal příslušné vlivy a efekty daného okruhu otázek. Stanovil si úkol zmapovat a přiblížit kardinální hlediska a na bázi adekvátních vývodů podpořit i parciálně řešit získané a analyzované poznatky.

Z kompozice díla, uplatněných literárních zdrojů a faktických údajů je vidět, že zpracovatel prostudoval kvantum rozdílných materiálů a podkladů teoretického i praktického rázu a příznačně si počínal při zkoumání příhodných informací od obecných ke konkrétním věcem, neboť izochronní doba potřebuje velmi dobré nakládání a aplikování souboru ekonomických, finančních, sociálních a jiných dat s nezastřenou zodpovědností za příští interní a externí realizaci. Takže je vysoce žádoucí soustředit pozornost na tuto materii, právě vzhledem k jejímu působení v národním i evropském hospodářství. Z tohoto stanoviska je možné shledávat disertaci jakožto podnětnou, zahrnující a akcentující rozmanité stránky sledovaných fenoménů. Vlastní námět je nejenom teoreticky, ale zároveň prakticky účelně promyšlený s jistou snahou logického zobecnění, jež povstává z konkrétních údajů a predikcí založených na řádném vymezení principiálních hypotéz (otázek) a kategorií, jejich rozboru, propojení během bádání a ověřování. Text spisu, upotřebené tuzemské i zahraniční publikace, očividné citace, poznámky, věcné názory, úsudky vcelku výstižně osvědčují směr výzkumu. Singulární cíle jsou explicitně vysloveny jako též použité metody a odpovídající metodika, které jsou požadavkem pozdějšího dosažení kvalitních výsledků.

Samotná disertace je diferencována, vyjma úvodu a závěru, do tří rozsáhlejších individuálních kapitol nadále dělených na podrobnější, všechno přiměřeně explanační subkapitoly. Nejprve je

uvedena závažnost a smysl výběru vypracovávaného obsahu a veškeré atributy dotýkající se koncepce Fairtrade (význam, vývoj, certifikování apod.) spolu s valencí zejména na firemní proces řízení a rozhodování, jeho fundamentální charakteristiku pomocí dílčích procedur, potenciálnosti optimalizace a modelování. Další složka ustanovuje kompetentní závěry a přiměřené vyhotovení textu (metodika, metody), na což pak váže praktický rozbor spočívající na naplňování jednotlivých kroků předchozí teorie. Pozitivem této partikule je, že každý jednotlivý úsek doprovází krátká, stručná sumarizace dosažených informací, která kontinuálně umožňuje dobrou orientaci v zachycované látce. Pokračuje nosná podkapitola 4.5 diskutující přesně rozčleněné a důkladné rezultáty zkoumání (tento oddíl by si však zasloužil většího zdůraznění povýšením alespoň na samostatnou kapitolu) a závěrečná součást obsáhleji explikující problematiku z výzkumných otázek, splnění určených cílů. Poněvadž se zde jedná o zásadní výsledky, nejspíše ještě vhodnějším by bylo spojení zmiňovaných komponent do jedné specializované vědní hlavy spisu.

Vědeckým přínosem práce je nepochybné zpřehlednění a doplnění dosavadního teoretického bádání a vědění, jež autor uměřeně a zdárně užil pro selektovanou sféru. Postupem vypracování, prezentací výstupů a rozvinutím adekvátních témat, doložených řádkou tabulek, u nichž ovšem chybí označení vlastního způsobu sestavení, grafů a obrázků, prokazuje vědní způsobilost.

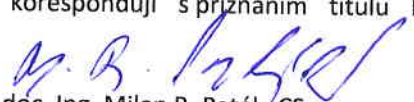
Formální vzhled díla je ve fundované poloze a příhodné úrovni vypracování s dostatečnou vypovídací hodnotou. Jeho konstrukce, obsahové návaznosti, jsou vhodně postaveny a ekonomicko-managerské způsoby potvrzují odborné soustředění. Uplatněné literární prameny, různé citace, jsou správně voleny a aktualizují celkovou dizertaci.

Při komplexním hodnocení dané práce lze konstatovat, že se tvůrci podařilo sledovanou problematiku rozvést do náležitého hlubšího rozsahu, aplikovat dosažitelné a relevantní podkladové materiály i ostatní náležité informace. Prokázal, že umí zužitkovat jak vědomosti získané studiem, tak i kaptivní zkušenosti a dovednost řešit otázky z praxe. Proto práci doporučuji k obhajobě, v jejímž průběhu navrhuji:

- detailizovat hlavní, podpůrné a řídící procesy a demonstrovat na konkrétních příkladech
- vysvětlit jak ovlivňuje velikost subjektů podnikání jejich postoj k Fairtrade a účinky v budoucím rozvoji
- uvést způsoby podnikové pomoci znevýhodněním výrobcům a explikovat/podpořit tvrzení ze strany 117 (poslední odstavec)
- označit možnosti zvýšení zájmu kupujících o výrobky Fairtrade a upozornění na zapojení do koncepce ze strany obchodních řetězců (zákazníci sice intenzivnější povědomí mají, avšak informace jsou doloženy toliko na produktech – viz Kaufland, dm drogerie apod.)
- přiblížit současné ekonomické, inflační, politické dopady v rámci Fairtrade

Po úspěšném obhajovacím řízení a vědecké diskusi koresponduji s přiznáním titulu Ph.D.

Praha 10. 6. 2022

doc. Ing. Milan R. Paták, CSc.

KMMSV

Vysoká škola obchodní v Praze

OPONENSTKÝ POSUDEK

Disertační práce: Procesní modely podniků zapojených v systému fairtrade

Autor: Ing. Jan Šalamoun

Disertační práce má včetně seznamů 169 stran a tři obrázkové přílohy. Struktura disertační práce, tj. úvod, literární přehled, cíl práce a metodika, výsledky včetně diskuze, vědeckého a praktického přínosu práce, závěr, seznamu použité literatury a příloh, splňuje požadavky kladené na tuto práci. Téma disertační práce je aktuální jak z hlediska vědeckého, tak i praktického.

Cílem disertační práce je „komplexně zhodnotit a komparovat různé způsoby zapojení podniků do obchodování s fairtradovými komoditami a dále vytvořit model procesu certifikace a jeho optimalizace“ (strana 45). Pro dosažení tohoto cíle bylo následně formulováno šest postupových cílů a pět výzkumných otázek. Ve formulaci cíle je dosti sporné a ambiciózní „komplexní hodnocení“ a optimalizace modelu procesu certifikace chybí bližší specifikace u optimalizace (kritérium optima). Ta je uváděná až na straně 130 ve smyslu „zvýšení efektivity nebo snížení nároků celého certifikačního procesu“.

První část disertační práce obsahuje literární rešerši a jejím cílem bylo mapovat problematiku disertační práce v literárních zdrojích. Rešerše je na 41 stranách a z hlediska obsahového zaměření zacílena na dvě oblasti. První oblastí je fairtrade, jeho vymezení, význam, vývoj a certifikace. Je postavena na kvalitních a dostatečných zdrojích a jsou dodržovány normy pro citování. Subkapitola 2.3 v této části zaměřená na certifikaci nemá charakter literární rešerše a měla by být spíše uvedena ve 4. kapitole. Druhá část rešerše (subkapitola 2.5) je zaměřena na modelování procesů. Obsahově by měla být kratší, více zaměřena na téma, cíl práce a neměla by obsahovat vysvětlování základních pojmů a dlouhé výčty od jednotlivých autorů.

Pro dosažení cíle byly použity metody kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Toto propojení je vhodné pro provádění výzkumu v oblasti managementu. Pro zpracování výsledků byly následně použity vhodné nástroje. Metodika výzkumu je v práci uváděna v subkapitole 3.2 Metodika práce a následně ještě v kapitole 4. Výsledky. Výzkum byl zaměřen na dvě základní oblasti. První oblastí byly zahraniční a české firmy zabývající se fairtradem a cílem druhé části je formulace optimalizovaného procesu certifikace.

První část výzkumu byla zaměřena na vybrané zahraniční firmy, které mají vytvořenu platformu fairtrade. Pro jejich analýzu a komparaci byla použita obsahová analýza (literární rešerše).

Výsledkem byl popis těchto firem, v subkapitole stejného názvu. Komparace byla následně uvedena v souhrnné tabulce na straně 73. Problematické byly pro analýzu získávání dostatku informací ve stejné struktuře, což se následně projevilo v komparaci firem.

Následně je v textu prezentována detailní komparace firem působících v České a Slovenské republice podle sedmi indikátorů. Volba indikátorů byla dostatečná. Analýza byla realizována na základě dotazníkového šetření u 14 firem a pěti rozhovorů, jejichž doslovný přepis není uveden ani v příloze nebo alespoň ve formě záznamu. I když byl vzorek respondentů relativně malý, tak jeho diverzifikovaná struktura poskytuje základní informace pro analýzu a formulování závěrů.

Cílem další části disertační práce byl návrh na optimalizovaný proces certifikace. Postup pro návrh nového modelu, resp. variantních modelů je adekvátní. Práce obsahuje komparaci navržených postupů proti procesu nastavenému certifikační organizací. V průběhu diskuze by bylo vhodné sdělení možností a akceptace certifikační organizace pro volbu odlišného, resp. navrženého modelu postupu certifikace.

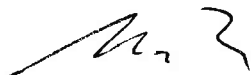
Teoretický přínos práce je uváděn velmi stručně a méně konkrétně. Přesto práce zvláště ve vazbě na komparaci Českých a Slovenských firem, i přes určitá omezení, je přínosná. Dává autorovi určitou základnu pro další výzkumy a publikační aktivity. Lze vyslovit souhlas s autorem, že praktický přínos práce vyplývá z variantního návrhu modelu certifikace. Autor by měl v diskuzi při obhajobě práce vymežit konkrétní efekty modelů pro jejich uživatele.

V disertační práci je často použita první osoba a slovo autor. V českém prostředí se u vědeckých publikací preferuje trpný rod. Některé použité formulace nejsou vhodné pro práci vědeckého charakteru (např. „domnívám se“, „formulace mohou být“, „může být fakt“, „jelikož se této problematice věnuji delší dobu“, „díky tomu“) a vyjadřují subjektivní pohled. Vhodná by byla korektura textu, protože v práci jsou překlepy, pravopisné chyby a nejsou vždy dodržována pravidla pro psaní textů.

Autor disertační práce předložil dosti rozsáhlý seznam publikovaných prací v průběhu studia. U všech publikací je uváděn jako spoluautor, žádná z nich není pouze jeho autorským dílem. Z hlediska struktury prací jsou 4 práce v periodickém vědeckém časopisu, z toho jeden je zahraničním, sedm prací ve sborníku z vědeckých konferencí a čtyři jsou kapitolami v knižní publikaci. Většina z publikovaných prací je tematicky shodná s disertační prací.

Závěr

Autor si dostatečně uvědomuje omezení svého výzkumu a jeho dopad na výsledky disertační práce a naplnění cílů. I přes uvedené nedostatky hodnotím práci pozitivně. Pan Ing. Jan Šalamoun při zpracování disertační práce projevil schopnost vědecké práce a jeho disertační práce splňuje všechny požadavky, které jsou na ni kladené. Doporučuji, aby disertační práce byla předložena k závěrečné obhajobě před komisí a v případě úspěšné obhajoby byl panu Ing. Janovi Šalamounovi udělen akademický titul Ph.D.

doc. Ing. Roman Zuzák, Ph.D.

V Praze 12. června 2022